

[Axe! Kristensen.]

at her ligger en uhyre opgave for dygtige ingeniører i at planlægge og lægge disse ting til rette, men der er ingen, der siger, at det var blevet denne form for byggeri, hvis der havde været frit arbejdsmarked, for nu må man altså bygge alle de huse, man vil, i et vist omfang — man skal jo have elektriker og maler og visse faglærte folk til noget af det — når man laver det utraditionelt, men hvis man vil mure, så må man ikke, og det vil altså sige, at man tvinges til at lave det, der kaldes utraditionelt byggeri, for dér er en større frihed for arbejdskraftens anvendelse i boligbyggeriet, fordi det er nyt, end hvis man murer. Men der er da ingen, der siger, at man ikke, hvis der havde været frihed, måske kunne have muret lige så billigt og fået et bedre byggeri. Man gennemtvinger gennem en binding af arbejdskraften, at der anvendes bestemte metoder, fordi arbejdet så kan laves under de givne forhold, men man får ikke at vide, hvordan det ville være blevet lavet, hvis der havde været den fornødne frihed på arbejdsmarkedet.

Derfor er alle de argumenter, der fremføres her, forkerte, og derfor må man holde sig til det principielle: at det må være rigtigt, at et menneske kan få lov til at gå hen og gøre alt det arbejde, han evner at udføre, med den evne, han har. Alle steder, hvor vi har uddannet, prøver vi jo på at lave en rækkefølge, hvor vi siger, at hvis en mand har en uddannelse og forøger den yderligere, kan han blive ved at stige, og så kan han gå hen og gøre alt, hvad han kan. Men for den ufaglærte arbejdskrafts vedkommende siger man: når du ikke har stået i lære, så er det område, hvor du må arbejde, begrænset. Der er ingen, der forbyder en smedesvend at gå hen og lave arbejdsmandsarbejde — det har jeg haft flere eksempler på i de perioder, hvor der var arbejdsløshed — men man forbyder arbejdsmanden at gå hen og lave det, han kan. Der er ikke mindste tvivl om, at produktiviteten ville stige, hvis der blev frihed

her, og at vi i langt højere grad ville kunne lave de vigtige ting, de livsvigtige ting i stedet for at lave sekundære ting.

Det forbrugsmønster, vi har; det produktionsmønster, vi har, er bestemt af de tilstande, der hersker her, og det er ikke de bedste, og det, vi vil have frem, er det bedst mulige. Jeg fatter ikke, at socialdemokratiet, der altid har hævdet, tidligere med mindre ret, end de kunne gøre det i dag, at al værdi skabtes igennem menneskets arbejde — det bliver mere og mere rigtigt, fordi vores muligheder for at gøre næsten, hvad vi vil, stiger hver dag — jeg begriber ikke, at de ikke også accepterer, at så må alle mennesker have lov til at udnytte deres evne til at producere det mest værdifulde og det bedste, de kan.

Jeg takker ministeren for hans tilsagn om forhandling i udvalget. Der er jo det morsomme ved situationen, at ministeren tidligere har været formand for et fag, hvor man har fuldstændig frihed. (*Afbrydelse af arbejdsministeren*. [Erling Dinesen]). Ja, praktisk talt da vist, ikke sandt? Derfor kender ministeren måske nok knap til, hvor slemt det kan være andre steder, og jeg har altså ved overenskomst med den tidligere formand for socialdemokratiet her praktisk talt fået den fulde frihed.

Mon vi ikke, når vi nu kommer til at snakke sammen om tingene, alligevel skulle kunne finde en eller anden løsning? Jeg ved, at det, vi har fremsat her, det er et principforslag, som aldeles ikke over hals og hoved kan gennemføres. Jeg ved udmærket godt, at det vil tage flere år at gennemarbejde overenskomsterne og bringe dette i orden, hvis det skal gøres uden konflikter og strid. Det er ikke alene et spørgsmål om at frigive arbejde; følgerne af det vil blive lønbestemmelser og en hel masse andre bestemmelser; det er derfor, begge parter i så høj grad er bange for det. Men det er noget, der skal gøres, og som det bliver nødvendigt at samfundet lægger pres på for at få gjort, og jeg håber, at jeg får ministerens hjælp hertil.